GENERALINIO ADVOKATO
MELCHIOR WATHELET IŠVADA,
pateikta 2016 m. birželio 9 d.[1]

Sujungtos bylos C-401/15–C-403/15

Noémie Depesme (C-401/15),
Saïd Kerrou (C-401/15),
Adrien Kauffmann (C-402/15),
Maxime Lefort (C-403/15)
prieš
Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche

(Cour administrative (Liuksemburgas) pateikti prašymai priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Laisvas asmenų judėjimas — Vienodas vertinimas — Socialinės lengvatos — Reglamentas (ES) Nr. 492/2011 — 7 straipsnio 2 dalis — Finansinė pagalba aukštojo mokslo studijoms — Sąlyga — Diskriminacija — Giminystės ryšys — Sąvoka „vaikas“ — Patėvis“

I – Įžanga

1. Prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su SESV 45 straipsnio ir 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje[2] 7 straipsnio 2 dalies išaiškinimu.

2. Šie prašymai pateikti trijose bylose, kurias atitinkamai Noémie Depesme ir Saïd Kerrou, Adrien Kauffmann ir Maxime Lefort iškėlė *Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche* (Aukštojo mokslo ir tyrimų ministras; toliau – ministras) dėl atsisakymo 2013–2014 mokslo metams skirti valstybės finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms.

3. Minėti prašymai pateikti atsižvelgiant į Liuksemburgo teisės aktų pakeitimus, padarytus po 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411).

4. Pateiktu klausimu Teisingumo Teismo prašoma nustatyti, ar 2000 m. birželio 22 d. Įstatymo dėl valstybės pagalbos aukštajam mokslui, iš dalies pakeisto 2013 m. liepos 19 d. įstatymu (*Mémorial* A 2013, p. 3214), naujajame 2bis straipsnyje, priimtame po 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411), esanti darbuotojo migranto „vaiko“ sąvoka taip pat apima šio darbuotojo įvaikius[3].

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 141, 2011, p. 1.

3 — Pažymėtina, kad dėl šių teisės aktų Teisingumo Teismui yra pateiktas dar vienas prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje *Bragança Linares Verruga ir kt.*, kuri dar nagrinėjama Teisingumo Teisme ir dėl kurios 2016 m. birželio 2 d. pateikiau savo išvadą (C-238/15, ECLI:EU:C:2016:389). Ta kita byla labiau iš esmės ir tiesiogiai susijusi su Liuksemburgo teisės aktų leidėjo pasirinktos valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms skyrimo sąlygos būti išdirbus Liuksemburge būtiną laikotarpį atitiktimi Sąjungos teisei. Užbaigdamas savo analizę, pasiūliau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad pagal Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį draudžiami tokie valstybės narės teisės aktai, kokie yra Liuksemburgo teisės aktai.

5. Šioje išvadoje sąvokas „posūnis“, „podukra“ ar „įvaikiai“ reikia suprasti kaip apimančias vaiko ir asmens, su kuriuo jo tėvas ar motina yra susituokę arba sudarę santuokai prilygstančią registruotą partnerystę, tarpusavio santykį.

II – Teisinis pagrindas

A – *Sąjungos teisė*

1. Reglamentas Nr. 492/2011

6. Šio reglamento 7 straipsnyje numatyta:

„1. Darbuotojui, jei jis yra valstybės narės pilietis, negali būti sudarytos skirtingos įdarbinimo ir darbo sąlygos, nei tos valstybės narės, kurioje jis dirba, piliečiams dėl jo pilietybės, ypač nustatant darbo užmokestį ir atleidžiant iš darbo, o jam tampant bedarbiu – jį grąžinant arba vėl priimant į darbą.

2. Jis naudojasi tomis pačiomis socialinėmis ir mokesčių lengvatomis, kaip ir vietiniai darbuotojai.

<…>“

2. Direktyva 2004/38/EB

7. Sąvoka Sąjungos piliečio „šeimos narys“ apibrėžta 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios [d]irektyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB[4], 2 straipsnio 2 punkte. Pagal šią nuostatą „šeimos narys“ – tai:

„a) sutuoktinis;

b) partneris, su kuriuo Sąjungos pilietis sudarė registruotą partnerystę, remiantis valstybės narės teisės aktais, jei priimančioji valstybė narė traktuoja registruotą partnerystę kaip lygiavertę santuokai ir laikantis atitinkamuose priimančiosios valstybės narės teisės aktuose nustatytų reikalavimų;

c) piliečio ir sutuoktinio ar partnerio pagal b punkto apibrėž[tį] tiesioginiai palikuonys, kuriems nesukakę 21 met[ai] amžiaus, arba išlaikytiniai;

d) piliečio ir sutuoktinio ar partnerio pagal b punkto apibrėžimą išlaikomi tiesioginiai giminaičiai, esantys aukščiau pagal giminystės liniją“.

4 — OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46 ir klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47.

B – *Liuksemburgo teisė*

8. 2000 m. birželio 22 d. Įstatymo dėl valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms (*loi du 22 juin 2000 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures*), iš dalies pakeisto 2010 m. liepos 26 d. įstatymu (*Mémorial* A 2010, p. 2040; toliau – 2000 m. birželio 22 d. Įstatymas), 2 straipsnyje nustatyta:

„Finansinės pagalbos gavėjai Valstybės finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms gali gauti studentai, kurie priimti į aukštojo mokslo studijas ir atitinka šias sąlygas:

a) yra Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės piliečiai ar Liuksemburgo piliečio šeimos nariai ir turi nuolatinę gyvenamąją vietą Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje; arba

b) yra vienos iš kitų Europos Sąjungos valstybių narių ar vienos iš kitų [1992 m. gegužės 2 d.] Europos ekonominės erdvės susitarimo susitariančiųjų šalių [((OL L 1994, p. 3)] ar Šveicarijos Konfederacijos piliečiai ir pagal iš dalies pakeisto 2008 m. rugpjūčio 29 d. Įstatymo dėl laisvo asmenų judėjimo ir imigracijos 2 skyrių gyvena Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje kaip pagal darbo sutartį dirbantys asmenys, savarankiškai dirbantys asmenys, asmenys, kurie išlaiko šį statusą, ar asmenų, kurie priklauso vienai iš pirmiau nurodytų kategorijų, šeimos nariai, ar yra įgiję teisę nuolat gyventi šalyje <…> <…>“

9. Po 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411) 2013 m. liepos 19 d. Įstatymo (*Mémorial* A 2013, p. 3214) 1 straipsnio 1 punktu 2000 m. birželio 22 d. įstatymas buvo papildytas 2bis straipsniu; šis suformuluotas taip:

„Studentas, negyvenantis Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje, taip pat gali pasinaudoti finansine pagalba aukštojo mokslo studijoms, su sąlyga, kad jis yra asmens, dirbančio pagal darbo sutartį, ar savarankiškai dirbančio asmens, Liuksemburgo arba Europos Sąjungos ar kitos Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies valstybės ar Šveicarijos Konfederacijos piliečio, dirbančio ar vykdančio veiklą Liuksemburge, vaikas, ir jeigu studento finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms paraiškos pateikimo momentu šis darbuotojas nepertraukiamai dirbo ar vykdė savo veiklą Liuksemburge ne mažiau kaip penkerius metus. Darbo Liuksemburge trukmė turi būti ne mažesnė nei pusė įprasto darbo laiko, taikomo įmonėje pagal įstatymą arba kolektyvinę darbo sutartį, jeigu ji yra. Savarankiškai dirbantis asmuo penkerius metus iki finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms paraiškos pateikimo turi privalomai ir nenutrūkstamai dalyvauti Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės socialinės apsaugos sistemoje pagal Socialinės apsaugos kodekso 1 straipsnio 4 punktą.“

10. Vis dėlto 2000 m. birželio 22 d. įstatymas su pakeitimais, padarytais 2013 m. birželio 19 d. įstatymu (toliau – iš dalies pakeistas 2000 m. birželio 22 d. įstatymas), buvo greitai panaikintas 2014 m. liepos 24 d. Įstatymu dėl valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms (*loi du 24 juillet 2014 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures*, *Mémorial* A 2014, p. 2188).

11. Nuo šiol pastarojo įstatymo 3 straipsnyje numatyta:

„Valstybės finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms gali gauti 2 straipsnyje apibrėžti studentai ir mokiniai, toliau vadinami „studentais“, atitinkantys vieną iš toliau nurodytų sąlygų:

<…>

(5) jeigu studentas nėra Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės gyventojas:

a) prašymo suteikti finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms pateikimo metu jis yra darbuotojas, Liuksemburgo, Europos Sąjungos arba kitos valstybės Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies ar Šveicarijos Konfederacijos pilietis, įdarbintas ar vykdantis veiklą Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje; arba

b) studento prašymo suteikti finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms pateikimo metu yra darbuotojo, Liuksemburgo, Europos Sąjungos arba kitos valstybės Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies ar Šveicarijos Konfederacijos piliečio, įdarbinto ar vykdančio veiklą Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje, vaikas, jeigu šis darbuotojas toliau prisideda prie studento išlaikymo ir studento prašymo suteikti finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms pateikimo dieną buvo įdarbintas ar vykdė veiklą Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje bent penkerius metus per referencinį septynerių metų laikotarpį, atgaline data skaičiuojamą nuo prašymo suteikti finansinę pagalbą aukštojo mokslo studijoms pateikimo dienos, arba, nukrypstant nuo šios nuostatos, asmuo, kuris išlaiko darbuotojo statusą ir veiklos nutraukimo momentu atitinka pirma nustatytą penkerių iš septynerių metų kriterijų.“

III – Pagrindinių bylų faktinės aplinkybės

12. N. Depesme yra Liuksemburgo pasienio darbuotojo S. Kerrou podukra. Jie gyvena Mont-Saint-Martin en Lorraine (Prancūzija), netoli sienos su Liuksemburgo Didžiąja Hercogyste. N. Depesme paprašė Liuksemburgo valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms pirmajame medicinos studijų kurse Lotaringijos universitete (Nansi, Prancūzija).

13. A. Kauffmann yra Patrick Kiefer, kuris taip pat yra Liuksemburgo pasienio darbuotojas, posūnis. Jie gyvena Marly Freskaty (Prancūzija), Lotaringijos pasienio regione. A. Kauffmann paprašė Liuksemburgo valstybės pagalbos aukštojo mokslo teisės ir ekonomikos studijoms Lotaringijos universitete (Nansi, Prancūzija).

14. M. Lefort yra M. Terwoigne, kuris taip pat yra Liuksemburgo pasienio darbuotojas, posūnis. M. Terwoigne susituokė su M. Lefort motina po jos sutuoktinio mirties. Jie gyvena Vance (Belgija), Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės Liuksemburgo provincijos pasienyje. M. Lefort paprašė Liuksemburgo valstybės skirti finansinę pagalbą jo aukštojo mokslo sociologijos ir antropologijos studijoms Leveno katalikiškajame universitete (Louvain-la-Neuve, Belgija).

15. Pagal pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms taikomos redakcijos 2000 m. birželio 22 d. įstatymą prašoma finansinė pagalba suteikiama studentams, negyvenantiems Liuksemburgo teritorijoje, jeigu tik, pirma, šios pagalbos gavėjas yra pagal darbo sutartį arba savarankiškai dirbančio darbuotojo Liuksemburgo ar Sąjungos piliečio vaikas ir, antra, šis darbuotojas prašymo pateikimo metu buvo įdarbintas ar vykdė veiklą Liuksemburge nenutrūkstamą bent penkerių metų laikotarpį.

16. Atitinkamai 2013 m. rugsėjo 26 d., spalio 17 d. ir lapkričio 12 d. raštais ministras atsisakė patenkinti N. Depesme, A. Kauffmann ir M. Lefort prašymus, remdamasis tuo, kad jie neatitinka iš dalies pakeistame 2000 m. birželio 22 d. įstatyme numatytų sąlygų. Kaip nurodyta sprendimuose dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, ministro nuomone, N. Depesme, A. Kauffman ir M. Lefort negalėjo būti laikomi pasienio darbuotojo „vaikais“, nes Liuksemburge dirba tik jų patėviai.

17. 2013 m. gruodžio 20 d. N. Depesme pareiškė ieškinį *Tribunal administratif de Luxembourg* (Liuksemburgo administracinis teismas), prašydama panaikinti su ja susijusį sprendimą dėl atsisakymo. Jos patėvis S. Kerrou paprašė leisti savanoriškai įstoti į minėtame teisme iškeltą bylą. 2014 m. sausio 20 d. ir balandžio 25 d. M. Lefort ir A. Kauffmann atskirai pareiškė panašius ieškinius dėl su jais susijusių sprendimų dėl atsisakymo.

18. 2015 m. sausio 15 d. sprendimais *Tribunal administratif de Luxembourg* pripažino N. Depesme, A. Kauffmann ir M. Lefort ieškinius priimtinais, bet nepagrįstais. N. Depesme, S. Kerrou, A. Kauffmann ir M. Lefort apskundė šiuos sprendimus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

19. Jame N. Depesme ir S. Kerrou, be kita ko, teigia, kad S. Kerrou, kuris 14 metų yra Liuksemburgo pasienio darbuotojas, 2006 m. gegužės 24 d. susituokė su N. Depesme motina. Nuo tada jie visi trys gyvena toje pačioje gyvenamojoje vietoje, o S. Kerrou prisidėjo prie savo sutuoktinės vaiko išlaikymo, taip pat aukštojo mokslo studijų. Be to, prieš prasidedant N. Depesme aukštojo mokslo studijoms jis gaudavo Liuksemburgo skiriamas šeimos išmokas už šį vaiką.

20. A. Kauffmann teigia, kad jo tėvai 2003 m. ėmė gyventi skyrium, o 2005 m. birželio 20 d. nutraukė santuoką. Išimtinė vaiko globa buvo paskirta jo motinai. 2007 m. kovo 10 d. ši susituokė su P. Kiefer. Nuo tada jie visi trys gyvena kartu. P. Kiefer rūpinosi A. Kauffmann išlaikymu ir lavinimu. Jis taip pat gavo Liuksemburgo skiriamas šeimos išmokas už A. Kauffmann.

21. Galiausiai M. Lefort teigia, kad jo tėvas yra miręs. Jo motina ištekėjo dar kartą ir jau 5 metus yra susituokusi su M. Terwoigne, Liuksemburgo pasienio darbuotoju. Nuo tada M. Lefort gyvena kartu su savo motina ir patėviu M. Terwoigne, kuris padengia visas namų ūkio išlaidas. Jis taip pat prisideda prie M. Lefort aukštojo mokslo studijų išlaidų.

22. Atsakydama į šiuos faktinius argumentus, Liuksemburgo valstybė teigia, kad N. Depesme, A. Kauffmann ir M. Lefort „teisiškai“ nėra savo patėvių vaikai.

23. Sprendimuose dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Cour administrative* Liuksemburgas) pažymi, kad iš dalies pakeisto 2000 m. birželio 22 d. įstatymo 2bis straipsnis yra 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411) pasekmė. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, jo nagrinėjamose bylose ginčijamos ne naujajame įstatyme numatytos skyrimo sąlygos, o pati šiame įstatyme vartojama sąvoka „vaikas“, kuri yra nurodyta minėtame Teisingumo Teismo sprendime. Tačiau giminystės ryšys galimas ir teisiniu, ir ekonominiu požiūriais.

24. Tokiomis aplinkybėmis *Cour administrative* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą.

IV – Prašymai priimti prejudicinį sprendimą ir procesas Teisingumo Teisme

25. Trim 2015 m. liepos 22 d. sprendimais (juos Teisingumo Teismas gavo 2015 m. liepos 24 d.) *Cour administrative* pagal SESV 267 straipsnį pateikė Teisingumo Teismui tris identiškai suformuluotus prejudicinius klausimus, išskyrus vieną aspektą.

26. Iš tiesų byloje C-403/15 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šalia Sąjungos teisės nuostatų, kuriomis remiasi dviejose kitose bylose, nurodo dar ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 33 straipsnio 1 dalį, prireikus aiškinamą kartu su jos 7 straipsniu.

27. Pateiktas klausimas (pagal išsamiausią jo formuluotę) yra suformuluotas taip:

„Siekiant tinkamai įvykdyti nediskriminavimo reikalavimą, atsižvelgiant į [Reglamento Nr. 492/2011] 7 straipsnio 2 dalies nuostatas kartu su SESV 45 straipsnio 2 dalimi, Chartijos 33 straipsnio 1 dalimi ir prireikus su jos 7 straipsniu, vertinant realų studento, kuris nėra nuolatinis gyventojas ir prašo finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms, sąsajos su Liuksemburgo – valstybės narės, kurioje pasienio darbuotojas dirbo arba vykdė veiklą, laikydamasis sąlygų, nustatytų [iš dalies pakeisto 2000 m. birželio 22 d. įstatymo] 2bis straipsnyje, atsižvelgus į 2013 m. birželio 20 d Teisingumo Teismo sprendimą [*Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411)] – visuomene ir darbo rinka laipsnį,

— ar sąlygą, pagal kurią toks studentas turi būti to pasienio darbuotojo „vaikas“, reikia pripažinti lygiaverte reikalavimui būti „tiesiosios žemutinės linijos pirmojo laipsnio giminaičiu, kurio giminystės ryšiai su tėvu arba motina yra teisiškai nustatyti“, daugiausia dėmesio skiriant tarp studento ir pasienio darbuotojo nustatytam vaiko ir tėvų giminystės ryšiui, jeigu juo grindžiama numatyta sąsaja, ar

— daugiausia dėmesio reikia skirti tam, kad pasienio darbuotojas „ir toliau materialiai išlaiko studentą“, ir nebūtinai jį su studentu turi sieti teisinis vaiko ir tėvų giminystės ryšys, konkrečiai nustatant jo pakankamai glaudų gyvenimo kartu ryšį su vienu iš studento tėvų, su kuriuo vaiko ir tėvų giminystės ryšys yra teisiškai nustatytas?

Antruoju atveju, ar pasienio darbuotojo įnašai, darant prielaidą, kad jie neprivalomi, kai jie nėra vienintelis išlaikymo šaltinis, bet išlaikymas teikiamas kartu su vienu iš tėvų ar tėvais, susijusiais su studentu vaiko ir tėvų giminystės teisiniu ryšiu, todėl iš esmės turinčiais teisinę pareigą jį materialiai išlaikyti, turi atitikti tam tikrus svarumo kriterijus?“

28. Rašytines pastabas pateikė N. Depesme, S. Kerrou, A. Kauffmann ir M. Lefort, Liuksemburgo vyriausybė ir Europos Komisija. Pasibaigus rašytinei proceso daliai Teisingumo Teismas pripažino, jog yra pakankamai informuotas, kad priimtų sprendimą nesurengęs teismo posėdžio pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 76 straipsnio 2 dalį.

V – Analizė

A – *Pirminės pastabos dėl Sprendimo Giersch ir kt. ir taikytino reglamento*

1. Sprendimas *Giersch ir kt.*

29. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelis kartus pažymi ryšį tarp 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411) ir Įstatymo dėl valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms pakeitimo. Šį ryšį aiškiai patvirtina Įstatymo projekto Nr. 6585, parengto prieš priimant 2013 m. liepos 19 d. įstatymą, motyvuojamoji dalis [5].

30. Dėl pagrindinėse bylose kilusios problemos neginčijama, kad pats Teisingumo Teismas savo 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411) 39 punkte priminė nusistovėjusią teismo praktiką, pagal kurią „valstybės narės suteiktas studijų finansavimas darbuotojo *vaikams* yra darbuotojui migrantui suteikta socialinė lengvata, kaip tai suprantama pagal [1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje [6], iš dalies pakeisto 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB [7]] 7 straipsnio 2 dalį“ [8].

5 — Kaip nurodyta pačioje motyvuojamojoje dalyje, Liuksemburgo valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms sistemos pakeitimu buvo siekiama „atsižvelgti į pasekmes“, kilusias priėmus 2013 m. liepos 20 d. Sprendimą *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411). Žr. Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas 2000 m. birželio 22 d. Įstatymas dėl valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms, projektą Nr. 6585 (2011 m. liepos 5 d. dokumentas 6585, p. 2, pateikiamas *Chambre des députés du Grand-Duché de Luxembourg* (Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės Deputatų Rūmų) interneto svetainėje adresu: http://www.chd.lu/wps/portal/public/RoleEtendu?action=doDocpaDetails&id=6585#).

6 — OL L 257, 1968, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15.

7 — OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46 ir klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47.

8 — Išskirta mano.

31. Jis taip pat patvirtino, kad darbuotojo migranto šeimos nariams netiesiogiai taikomas vienodas vertinimas, užtikrinamas šiam darbuotojui pagal minėtą 7 straipsnio 2 dalį, ir „kadangi finansavimo suteikimas darbuotojo migranto *vaiko* studijoms yra darbuotojui migrantui teikiama socialinė lengvata, vaikas gali pats remtis šia nuostata, kad gautų šį finansavimą, jeigu pagal nacionalinę teisę jis suteikiamas tiesiogiai studentui“ [9].

2. Taikytinas reglamentas

32. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas prašo išaiškinti Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį. Tačiau 2013 m. birželio 20 d. Sprendime *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411) Teisingumo Teismas nurodo Reglamentą Nr. 1612/68.

33. Vis dėlto šis skirtumas neturi jokios įtakos minėto sprendimo reikšmei pagrindinėms byloms. Iš tiesų, nors Reglamentas Nr. 1612/68 buvo panaikintas ir nuo 2011 m. birželio 15 d. pakeistas Reglamentu Nr. 492/2011, abiejuose reglamentuose 7 straipsnis yra visais atžvilgiais toks pats [10].

B – *Dėl prejudicinio klausimo*

34. Norint pateikti naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, pirmiausia reikėtų išaiškinti darbuotojo migranto „vaiko“ sąvoką.

35. Ar ši sąvoka, kaip ji yra suprantama Teisingumo Teismo praktikoje, susijusioje su Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalimi (dabar – Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis), nurodo išimtinai teisinį giminystės ryšį, o gal ji apima ir darbuotojo „įvaikius“, t. y. jo sutuoktinio vaikus, nereikalaujant, kad tarp jų būtinai būtų teisinis ryšys?

36. Tik jeigu būtų pasirinktas antrasis aiškinimo variantas, kuriam pritariu, reikėtų kelti klausimą dėl galimo reikalavimo, susijusio su tam tikru pasienio darbuotojo prisidėjimu prie vaiko išlaikymo.

1. Dėl darbuotojo migranto „vaiko“ sąvokos

37. Teisingumo Teismo aiškinimui galėtų būti naudingos dvi išvados.

38. Pirma, nusistovėjusioje teismo praktikoje neginčijama, kad valstybės narės suteiktas studijų finansavimas darbuotojų vaikams yra darbuotojui migrantui suteikta socialinė lengvata pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį, kai jis ir toliau išlaiko vaiką [11]. Taip pat pripažinta, kad šiame straipsnyje numatytas vienodas vertinimas netiesiogiai taikomas jo šeimos nariams [12].

39. Antra, pagal Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnio 1 dalį darbuotojo valstybės narės piliečio sutuoktinis „ir [jų] vaikai iki 21 metų arba [jų] išlaikytiniai“ turėjo teisę įsikurti kartu su šiuo darbuotoju kitos valstybės narės teritorijoje, nepaisant jų pilietybės.

9 — 2013 m. birželio 20 d. Sprendimas *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411, 40 punktas). Išskirta mano.

10 — Be to, pagal Reglamento Nr. 492/2011 41 straipsnio antrą pastraipą nuorodos į Reglamentą Nr. 1612/68 suprantamos kaip nuorodos į Reglamentą Nr. 492/2011.

11 — Šiuo klausimu žr. 1992 m. vasario 26 d. Sprendimą *Bernini* (C-3/90, EU:C:1992:89, 29 punktas); 1999 m. birželio 8 d. Sprendimą *Meeusen* (C-337/97, EU:C:1999:284, 19 punktas) ir 2012 m. birželio 14 d. Sprendimą *Komisija / Nyderlandai* (C-542/09, EU:C:2012:346, 35 punktas).

12 — Šiuo klausimu žr. 1992 m. vasario 26 d. Sprendimą *Bernini* (C-3/90, EU:C:1992:89, 26 ir 29 punktai) ir 2012 m. birželio 14 d. Sprendimą *Komisija / Nyderlandai* (C-542/09, EU:C:2012:346, 48 punktas). Taip pat tik dėl garantijos, kuria užtikrinamos pragyvenimui būtinos lėšos, žr. 1985 m. birželio 18 d. Sprendimą *Lebon* (316/85, EU:C:1987:302, 12 punktas).

40. Tačiau Teisingumo Teismas išaiškino šią „teisę įsikurti kartu su darbuotoju migrantu, suteikiamą „jo sutuoktiniui, palikuonims, kuriems yra iki 21 metų arba kurie yra jų išlaikytiniai“ taip, kad ši teisė suteikiama ir šio darbuotojo, *ir jo sutuoktinio* palikuonims. Iš tiesų, jei ši nuostata būtų aiškinama siaurai, t. y. kad teisę įsikurti su darbuotoju migrantu ir jo sutuoktiniu turi tik jų bendri vaikai, tai prieštarautų Reglamento Nr. 1612/68 tikslui [integruoti darbuotojų migrantų šeimos narius]“ [13].

41. Tiesa, Reglamentą Nr. 1612/68 iš dalies pakeitus Direktyva 2004/38, Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnis buvo panaikintas [14]. Tačiau reikia pripažinti, pirma, kad ši nuostata visų Sąjungos piliečių naudai buvo pakartota Direktyvos 2004/38 2 straipsnyje ir, antra, Sąjungos teisės aktų leidėjas patikslino formalią sąvokos „palikuonis“ apibrėžtį, išlaikydamas Teisingumo Teismo pateiktą platų jos suvokimą.

42. Iš tiesų pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkto c papunktį Sąjungos piliečio šeimos nariais laikomi „*sutuoktinio ar partnerio* <…> *tiesioginiai palikuonys*, kuriems nesukakę 21 metų amžiaus, arba išlaikytiniai“ [15].

43. Kadangi 2013 m. birželio 20 d. Sprendimas *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411) susijęs su Reglamentu Nr. 1612/68 ir kadangi jis priimtas vėliau nei Direktyva 2004/38, šis sprendimas ir jame vartojama sąvoka „vaikas“ neabejotinai priskiriami prie šios teismų praktikos ir teisės aktų raidos.

44. Vis dėlto Liuksemburgo vyriausybė nesutinka su tokiu istoriniu aiškinimu pagal kontekstą ir griežtai atskiria Reglamento Nr. 492/2011 ir Direktyvos 2004/38 taikymo sritį. Minėta direktyva buvo susijusi tik su Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teise laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, bet ne su pasienio darbuotojų teise gauti tas pačias socialines lengvatas kaip ir nacionaliniai darbuotojai, numatyta Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalyje [16].

45. Todėl, šios vyriausybės nuomone, nuoroda į Direktyvoje 2004/38 pateiktą sąvokos „šeimos narys“ apibrėžtį neturi reikšmės vertinant darbuotojų nediskriminavimo principą pagal Reglamentą Nr. 492/2011 [17].

46. Nesutinku su tokiu teiginiu, kuriuo absoliučiai atskiriama abiejų teisės aktų taikymo sritis, siekiant teigti, kad Sąjungos piliečio šeima nebūtinai yra tokia pati kaip Sąjungos piliečio, kai jis suprantamas kaip „darbuotojas“.

47. Juo ne tik atsiribojama nuo mano anksčiau apibūdintos Sąjungos teisės aktų raidos, bet ir sudaromos situacijos, kurių negalima pateisinti.

48. Iš tiesų reikėtų priminti, kad Teisingumo Teismas plačiai aiškino sąvoką „palikuonys iki 21 metų amžiaus arba jo išlaikytiniai“ byloje, kurioje buvo nagrinėjama „valstybės narės piliečio, kuris dirba arba dirbo kitos valstybės narės teritorijoje, vaikų teisė [būti priimtais į mokyklą] tomis pačiomis sąlygomis kaip ir šios valstybės piliečiai, jeigu šie vaikai gyvena jos teritorijoje“ [18].

13 — 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimas *Baumbast ir R* (C-413/99, EU:C:2002:493, 57 punktas). Išskirta mano.

14 — Žr. Direktyvos 2004/38 38 straipsnį.

15 — Išskirta mano. Pažymiu, kad panaši „šeimos“ apibrėžtis taip pat pateikta 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, 2003, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224) 4 straipsnyje.

16 — Žr. Liuksemburgo vyriausybės rašytines pastabas (23 punktas).

17 — Žr. Liuksemburgo vyriausybės rašytines pastabas (22 punktas).

18 — Reglamento Nr. 1612/68 12 straipsnis. Žr. 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimą *Baumbast ir R* (C-413/99, EU:C:2002:493).

49. Tačiau ši teisė, kuri tuomet buvo įtvirtinta Reglamento Nr. 1612/68 12 straipsnyje, vis tiek vienodai suformuluota Reglamente Nr. 492/2011 [19]. Tai, kad Teisingumo Teismas neaiškino šios nuostatos skirtingai nuo tada, kai priėmė 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimą *Baumbast ir R* (C-413/99, EU:C:2002:493), konkrečiai reiškia, kad pagal Reglamento Nr. 492/2011 10 straipsnį ir darbuotojo migranto palikuonys, ir jo sutuoktinio palikuonys turi teisę būti priimti į priimančiosios valstybės narės mokyklų sistemą.

50. Taigi, jeigu Teisingumo Teismas pritartų Liuksemburgo vyriausybės argumentams, tai reikštų, kad sąvoka „vaikas“ būtų aiškinama plačiai, atsižvelgiant į teisę būti priimtam į mokyklą (Reglamento Nr. 492/2011 10 straipsnis), tačiau siaurai, suteikiant tas pačias socialines ir mokesčių lengvatas kaip ir nacionaliniams darbuotojams (Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnis), įskaitant lengvatas, susijusias su studijų finansavimu.

51. Žinoma, toks skirtingas sąvokos „vaikas“ supratimas taikant tą patį reglamentą negali būti pagrįstas.

52. Be to, Sąjungos teisės aktų leidėjas pats visai neseniai patvirtino sąvokos „šeimos narys“ nedalomumą, nesvarbu, ar ji vertinama atsižvelgiant į darbuotoją, ar plačiau – atsižvelgiant į Sąjungos pilietybę.

53. Iš tiesų pagal 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/54/ES dėl priemonių, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis [20], 1 konstatuojamąją dalį „laisvas darbuotojų judėjimas yra viena iš pagrindinių Sąjungos piliečių laisvių ir vienas iš Sąjungos vidaus rinkos ramsčių, įtvirtintas [SESV] 45 straipsnyje. Jos įgyvendinimas yra toliau plėtojamas Sąjungos teisės aktais, kuriais siekiama užtikrinti visišką Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams suteiktų teisių įgyvendinimą. *Terminas „jų šeimos nariai“ turėtų būti suprantamas taip pat kaip ir terminas, apibrėžtas* Direktyvos [2004/38] *2 straipsnio 2 punkte, kuris taip pat taikomas pasienio darbuotojų šeimos nariams*“ [21].

54. Tačiau pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalį jos taikymo sritis yra *tokia pati* kaip Reglamento Nr. 492/2011. Be to, Direktyvos 2014/54 1 straipsnyje patikslinta, kad jos tikslas yra „sudar[yti] palankesn[e]s sąlyg[a]s vienodai taikyti ir įgyvendinti praktikoje [SESV] 45 straipsniu ir Reglamento Nr. 492/2011 1–10 straipsniais suteiktas teises“.

55. Taigi man atrodo, kad Direktyva 2014/54, įsigaliojusi 2014 m. gegužės 20 d., visiškai taikytina pagrindinėms byloms, kiek pagal jos 3 straipsnio 1 dalį valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad darbuotojams ir jų šeimos nariams, „manantiems, kad <…> jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas“, užtikrinama galimybė pasinaudoti teisminėmis procedūromis, kad būtų laikomasi iš SESV 45 straipsnio ir Reglamento Nr. 492/2011 1–10 straipsnių kylančių įpareigojimų.

56. Iš tiesų, ar reikia dar priminti, kad pagal direktyvą atsirandanti valstybių narių pareiga pasiekti joje numatytą rezultatą ir pareiga imtis visų bendrųjų ar specialiųjų priemonių, siekiant užtikrinti šios pareigos vykdymą, taikoma visoms valstybės narės institucijoms, įskaitant teismus pagal jų kompetenciją [22]? Konkrečiai tai reiškia, „kad nacionalinis teismas, taikydamas nacionalinę teisę, nesvarbu, ar jos nuostatos priimtos *prieš priimant* direktyvą, ar po, ir aiškindamas šią teisę turi tai daryti kuo labiau atsižvelgdamas į direktyvos nuostatas ir tikslus, kad pasiektų ja siekiamą tikslą ir šitaip laikytųsi [SESV 288 straipsnio trečios pastraipos]“ [23].

19 — Reglamento Nr. 492/2011 10 straipsnis.

20 — OL L 128, 2014, p. 8.

21 — Išskirta mano.

22 — Šiuo klausimu dėl nusistovėjusios teismo praktikos priminimo žr. neseniai priimtą 2016 m. balandžio 19 d. Sprendimą *DI* (C-441/14, EU:C:2016:278, 30 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

23 — Šiuo klausimu žr. 1990 m. lapkričio 13 d. Sprendimą *Marleasing* (C-106/89, EU:C:1990:395, 8 punktas). Išskirta mano.

57. Šiomis aplinkybėmis Direktyva 2014/54 patvirtina, kad sąvoką „vaikas“, kuriai gali būti netiesiogiai taikomas Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas lygybės principas, reikia aiškinti atsižvelgiant į sąvoką „šeimos nariai“, kaip ji apibrėžta Teisingumo Teismo praktikoje, susijusioje su Reglamentu Nr. 1612/1968, ir vėliau pakartota Direktyvos 2004/38 2 straipsnyje [24].

58. Be to, šis aiškinimas atitinka sąvokos „šeimos gyvenimas“, kuri yra saugoma pagal Chartijos 7 straipsnį ir 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnį, aiškinimą. Iš tiesų Europos Žmogaus Teisių Teismas laipsniškai atsiriboja, be kita ko, nuo kriterijaus, susijusio su „tėvystės ryšiais“, ir pripažįsta „faktinių šeiminių ryšių“ galimybę [25]. O pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį joje numatytų teisių, atitinkančių minėtoje konvencijoje garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia pati.

59. Vienas pavyzdys galutinai įrodys, kad yra nereikšminga griežtai teisiškai apibrėžti giminystės ryšį pagal Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnį su socialinėmis ir mokesčių lengvatomis.

60. Įsivaizduokime mišrią šeimą, kurioje yra trys vaikai. Kai pirmajam iš vaikų buvo vos keli mėnesiai, jo tėtis žuvo autoavarijoje. Kai vaikui sukako treji, jo motina sutiko vyrą, kuris buvo išsituokęs ir turėjo dvejų metų vaiką, ir jam buvo paskirta išimtinė šio vaiko globa. Šioje naujoje sąjungoje gimė trečias vaikas. Šeima gyvena Belgijoje, keli kilometrai nuo Liuksemburgo, kurioje motina dirba jau ilgiau kaip dešimt metų.

61. Jeigu tokiu atveju iš dalies pakeisto 2000 m. birželio 22 d. įstatymo 2bis straipsnyje vartojama sąvoka „vaikas“ būtų suprantama siaurai, tai reikštų, kad motina galėtų gauti Liuksemburgo valstybės finansinę pagalbą savo pačios vaiko ir bendro jos ir jos sutuoktinio vaiko aukštojo mokslo studijoms. Tačiau sutuoktinio vaikas, kuris nuo dvejų metų gyvena šioje šeimoje, negalėtų gauti šios pagalbos.

62. Todėl, atsižvelgdamas į pateiktus argumentus, laikausi nuomonės, kad vaikas, kuris neturi teisinio ryšio su darbuotoju migrantu, tačiau atitinka Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkte pateiktą „šeimos nario“ sąvoką, turi būti laikomas šio darbuotojo vaiku ir netiesioginiu Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalyje numatytų socialinių lengvatų gavėju.

2. Dėl vieno iš tėvų, kurio su vaiku nesieja teisinis ryšys, būtinybės prisidėti prie vaiko išlaikymo

63. Antrojoje savo prejudicinio klausimo dalyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, kiek pasienio darbuotojas privalo prisidėti prie studento, su kuriuo jo nesieja teisinis ryšys, išlaikymo, kad šis studentas galėtų gauti tokią finansinę pagalbą, kuri nagrinėjama pagrindinėje byloje.

64. Neginčijama, kad pagal Teisingumo Teismo praktiką, primintą 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411) 39 punkte, „valstybės narės suteiktas studijų finansavimas darbuotojo vaikams yra darbuotojui migrantui suteikta socialinė lengvata, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalį [dabar – Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis], *jei jis ir toliau išlaiko vaiką*“ [26].

24 — Analizuodamas Teisingumo Teismo praktiką ir antrinės teisės normas, kuriose vartojama sąvoka „šeima“, T. Stein daro tą pačią išvadą. Jo teigimu, šeimos sąvoka Sąjungos teisėje grindžiama šeimos samprata, grindžiama santuokiniais ryšiais, apimančiais registruotą partnerystę, tačiau ji apima daugiau nei tradicinė šeimos branduolio sąvoka, įtraukiant į ją išlaikomus šeimos narius (T. Stein „The notion of the term of family on european level with a focus on the case law of the European Court of Human Rights and the European Court of Justice“, A. Verbeke, J.-M. Scherpe, Ch. Declerck, T. Helms ir P. Senaeve (red.) „Confronting the frontiers of family and succession law: liber amicorum Walter Pintens“, 2 t., Cambridge / Anvers, Portland / Intersentia, 2012, p. 1375–1392, ypač p. 1391).

25 — Šiuo klausimu žr. 1997 m. balandžio 22 d. EŽTT Sprendimą *X, Y ir Z prieš Jungtinę Karalystę* (ECLI:CE:ECHR:1997:0422JUD002183093).

26 — Išskirta mano.

65. Taip pat tiesa tai, kad Reglamento Nr. 1612/68 10 straipsnyje nurodytas darbuotojo sutuoktinis ir jo „vaikai iki 21 metų *arba jo išlaikytiniai*“ [27] ir kad ši frazė buvo pakartota Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkte.

66. Šiuo klausimu reikia konstatuoti, jog Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad „šeimos nario statusas nesuponuoja <…> teisės į išlaikymą“ [28]. Iš tiesų, „jeigu taip būtų, šeimos susijungimas priklausytų nuo nacionalinės teisės aktų, kurie įvairiose valstybėse narėse skiriasi, ir dėl to Bendrijos teisė būtų taikoma nevienodai“ [29].

67. Reikia konstatuoti, kad tas pats argumentas taikomas sutuoktinio prisidėjimui prie savo įvaikių išlaikymo. Taigi atrodo visada logiška manyti, kad „išlaikomo šeimos nario statusą lemia faktinė padėtis“ [30], kurią turi įvertinti administracija, o vėliau prireikus ir teismas.

68. Be to, toks aiškinimas atitinka nurodytą teismo praktiką, kurioje pirmenybė teikiama plačiai sąvokai „užtikrinti vaiko išlaikymą“ [31], užuot vartojus sąvoką „išlaikomas vaikas“.

69. Prisidėjimo prie vaiko išlaikymo sąlygą lemia faktinė situacija, kurią gali įrodyti objektyvios aplinkybės, pavyzdžiui, santuoka (arba vieno iš tėvų, kuris tokiu yra laikomas „teisiškai“, ir patėvio ar pamotės registruota partnerystė) arba bendra nuolatinė gyvenamoji vieta, nesant reikalo nustatyti, dėl kokių priežasčių ši parama reikalinga, nei tiksliai apskaičiuoti jos dydžio.

70. Šiuo aspektu negalima pritarti Liuksemburgo vyriausybės nuomonei, kad jos administracija negali kiekvienu atskiru atveju aiškintis, ar pasienio darbuotojas, studento patėvis, prisideda prie jo išlaikymo, o jeigu taip, tai kokiu mastu [32].

71. Pirmiausia vaiko išlaikymas preziumuojamas iki 21 m. amžiaus, nes Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkto c papunktyje išlaikymo sąlyga numatyta kaip alternatyva amžiaus po 21 m. sąlygai.

72. Taigi iš pagrindinės bylos ieškovų pastabų matyti, kad vaiko „išlaikymas“ šeimoje yra šeimos išmokų mokėjimo kriterijus (šiuo atveju jas gauna bent du iš nagrinėjamų patėvių), ir tai nekelia ypatingų sunkumų, nors nėra nustatyta jokios teisinio ryšio sąlygos [33].

73. Galiausiai pats Liuksemburgo teisės aktų leidėjas šiuo metu galiojančio įstatymo, t. y. 2014 m. liepos 24 d. Įstatymo dėl valstybės finansinės pagalbos aukštojo mokslo studijoms, 3 straipsnyje nustatė sąlygą, kad „darbuotojas toliau prisideda prie studento išlaikymo“. Taigi negalima laikyti, kad tokio reikalavimo administracija negali patikrinti.

VI – Išvada

74. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Cour administrative* (Liuksemburgas) pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

SESV 45 straipsnį ir 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje 7 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad vaiką, kuris neturi teisinio ryšio su darbuotoju migrantu, tačiau yra šio darbuotojo sutuoktinio (arba

27 — Išskirta mano.

28 — 1985 m. birželio 18 d. Sprendimas *Lebon* (316/85, EU:C:1987:302, 21 punktas).

29 — 1985 m. birželio 18 d. Sprendimas *Lebon* (316/85, EU:C:1987:302, 21 punktas).

30 — 1985 m. birželio 18 d. Sprendimas *Lebon* (316/85, EU:C:1987:302, 22 punktas).

31 — 2013 m. birželio 20 d. Sprendimas *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411, 39 punktas).

32 — Žr. Liuksemburgo vyriausybės rašytines pastabas (46 punktas).

33 — Žr. N. Depesme ir S. Kerrou rašytines pastabas (p. 21) ir A. Kauffmann rašytines pastabas (90 punktas ir paskesni).

registruoto partnerio) palikuonis, reikia laikyti šio darbuotojo vaiku. Šiuo aspektu jis yra netiesioginis Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalyje numatytų socialinių lengvatų gavėjas, jeigu tik darbuotojas užtikrina jo išlaikymą.

Prisidėjimo prie vaiko išlaikymo sąlygą lemia faktinė situacija, nesant reikalo nustatyti priežasčių, dėl kurių šis išlaikymas teikiamas, ar tiksliai apskaičiuoti jo dydžio.